

ПРАВОВА ПРИРОДА УПРАВЛІННЯ СПАДЩИНОЮ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

LEGAL NATURE OF HERITAGE MANAGEMENT IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Михайлів М.О., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівський національний університет імені Івана Франка

Статтю присвячено питанням правової природи управління спадщиною в міжнародному приватному праві. На підставі аналізу цивільного законодавства держав виділено два способи управління спадщиною, як-от укладення спеціального договору на управління спадщиною та покладення спеціальних повноважень щодо управління спадщиною на певну особу (осіб) чи спеціальні органи держави.

У статті звертається увага на те, що в законодавстві України не визначено ні поняття договору на управління спадщиною, ні його правової природи. З огляду на це, під договором на управління спадщиною запропоновано розуміти домовленість, відповідно до якої нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – уповноважена на це посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування (установник управління спадщиною), зобов'язується передати на певний строк спадкове майно в управління з метою утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій, спрямованих на підтримання спадкового майна в належному стані, а друга сторона (управитель спадщини) зобов'язується за плату здійснювати управління спадковим майном від свого імені та в інтересах спадкоємців (вигодонабувачів).

До істотних умов договору на управління спадщиною уналежнюють: предмет договору; розмір та форму плати за управління спадковим майном; строк управління спадковим майном; обов'язки управителя та межі здійснення прав щодо управління спадковим майном.

У статті звертається увага на різне правове регулювання питань управління спадщиною в державах, що спричиняє виникнення колізій у сфері міжнародного спадкування. З огляду на це, вважаємо, що питання, пов'язані з призначенням управителя спадщиною та його повноваженнями, мають підпорядковуватися праву держави, що застосовується до спадкування загалом, або праву держави громадянства спадкодавця, якщо це безпосередньо передбачено в заповіті. Якщо спадкове майно, яке потребує утримання, догляду чи вчинення фактичних чи юридичних дій, розміщується на території іноземної держави, застосовним буде право саме цієї держави, яке потребує вчинення певних дій управителем спадщини, якщо ж призначення управителя спадщиною відбулося на території іноземної держави – правом держави управителя спадщиною. У першому і в другому випадках здійснення управителем повноважень щодо управління майном не має порушувати права, яке застосовується до питань спадкування загалом.

Ключові слова: спадкування, спадкоємці, управління спадщиною, установник управління спадщиною, управитель спадщиною.

The article is devoted to the legal nature of heritage management in private international law. Based on the analysis of the civil legislation of the states, two ways of heritage management have been identified, in particular: concluding a special agreement on heritage management; imposition of special powers on heritage management on a certain person (persons) or special bodies of the state.

The article draws attention to the fact that the legislation of Ukraine does not define both the concept of a contract for heritage management and its legal nature. In view of this, the agreement on heritage management is proposed to mean an agreement according to which the notary, and in settlements where there is no notary, authorized official of the relevant local government (founder of heritage management) to maintain, care, other factual or legal actions aimed at maintaining the inherited property in good condition, has a duty to transfer the inherited property for a certain period of time, and the other party (inheritance manager) has a duty for a fee to manage the inherited property on its own behalf and in the interests of heirs (beneficiaries).

The essential terms of the contract for heritage management are proposed to include: the subject of the contract; the amount and form of payment for the management of hereditary property; term of management of hereditary property; responsibilities of the manager and the limits for exercising his rights to manage inherited property.

The article draws attention to the different legal regulation of heritage management in the states, which as a result leads to conflicts in the field of international heritage. That is why, we believe that matters relating to the appointment of the heritage manager and his powers should be governed by the law of the State applicable to the inheritance in general or by the law of the State of the testator's nationality, if it was expressly mentioned in the will. If the hereditary property in need of maintenance, care or actual or legal action is located in a foreign state, the law of the state of the location of the property that requires certain actions by the heritage manager will apply, or if the appointment of a heritage manager has taken place on the territory of a foreign state by the law of the state of heritage manager. In the first and second cases, the exercise by the manager of the authority to manage the property must not infringe the rights applicable to matters of succession in general.

Key words: inheritance, heirs, heritage management, founder of heritage management, heritage manager.

Постановка проблеми. Новелізація приватного права як України, так і європейських держав, інтенсивний розвиток міжнародних приватних відносин указує на потребу перегляду та вдосконалення чинного цивільного законодавства України, зокрема правового регулювання питань управління спадщиною. Нині лише окремі держави передбачають можливість укладення спеціального договору, пов'язаного з управлінням спадщиною. Чимало іноземних держав ці питання вирішує в спосіб покладення повноважень щодо управління спадщиною на суд чи спеціально призначених осіб. Різний підхід у державах щодо правової природи відносин з управлінням спадщиною породжує виникнення колізій та необхідність вибору застосовного права в разі, якщо спадкове майно розміщується на території іноземної держави. Як наслідок, дослідження питань управління спадщиною в міжнародному приватному праві є актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання, пов'язані з управлінням спадщиною, досліджували такі українські та іноземні вчені, як І.А. Діковська, Ю.О. Заїка, О.О. Кармаза, В.І. Кисіль, Н.С. Кирилова, К.С. Кошицька, Н.С. Кузнецова, О.Є. Кухарев, К.Г. Некіт, О.П. Печений, А.А. Рубанов, А.А. Степанюк, С.Я. Фурса та ін. Проте на практиці ще залишається чимало питань, які потребують доктринальних досліджень і сьогодні.

Мета статті – проаналізувати національне законодавство України та іноземних держав щодо управління спадщиною, виокремити проблеми у сфері правового регулювання відносин щодо управління спадщиною та викласти власне бачення щодо вдосконалення механізмів їх правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. З метою збереження спадкового майна, яке потребує вчинення певних фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному

стані та захисту спадкових прав спадкоємців, у законодавстві держав передбачена можливість управління спадщиною. Управління спадщиною в державах здійснюється або через укладення спеціального договору на управління спадщиною, в якому передбачаються заходи, які може здійснювати управитель спадщиною для підтримання спадкового майна в належному стані, або через покладення спеціальних повноважень з управління спадщиною на певну особу (осіб) чи спеціальні органи держави.

Нині лише окремі держави передбачають можливість укладення спеціального договору, пов'язаного з управлінням спадщиною. Відповідно до ст. 1068 ЦК Республіки Білорусь, якщо в складі спадщини є майно, що вимагає не тільки охорони, а й управління (підприємство, частка в статутному фонді господарського товариства або товариства, цінні папери, виключні права тощо), нотаріус (відповідно до статті 909 цього Кодексу) укладає договір довірчого управління цим майном. Обов'язкові та інші умови договору довірчого управління спадковим майном, порядок його укладення і визначення розміру винагороди довірчому керівнику встановлюються законодавством відповідно до правил Глави 52 ЦК Республіки Білорусь, якщо інше не випливає із суті відносин із довірчого управління спадщиною [4].

ЦК України теж передбачає можливість укладення договору на управління спадщиною. З огляду на аналіз ст. 1285 ЦК України [8], такий договір може укладатися нотаріусом за місцем відкриття спадщини або органом місцевого самоврядування (у населених пунктах, де немає нотаріуса).

Договір на управління спадщиною може укладатися за умов, якщо:

- відсутні спадкоємці або виконавець заповіту;
- у складі спадщини є майно, що потребує утримання, догляду або вчинення інших фактичних та юридичних дій для підтримання його в належному стані.

До наведених у ч. 1 ст. 1285 ЦК України можливостей нотаріуса укладати договір на управління спадщиною з охоронцем пропонується також додати такі випадки: коли спадкоємці надають йому такі повноваження; коли за місцем розміщення всієї спадщини або її частини перебуває лише один зі спадкоємців, який звернувся до нотаріуса з відповідною заявою про необхідність ужиття заходів з охорони спадщини [7, с. 482–483].

Договір на управління спадщиною є двостороннім. Зокрема, з огляду на зміст ст. 1285 ЦК України, установником управління спадщиною може бути нотаріус або вповноважена на це посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини. Управителем спадкового майна може бути або спадкоємець, або виконавець заповіту, а у разі їх відсутності це може бути будь-яка особа (фізична, юридична), яка має повну цивільну дієздатність.

Аналізуючи законодавчі положення щодо договору управління спадщиною, К.Г. Некіт доходить висновку про те, що наразі законодавець розглядає договір управління спадщиною як самостійний різновид договору, до якого не застосовуються норми про договір управління майном. Про користь такого висновку говорить той факт, що засновником управління (згідно зі ст. 1032 ЦК України) є власник майна, тоді як за договором управління спадщиною установником управління є нотаріус або відповідний орган місцевого самоврядування, які не згадуються в ст. 1032 ЦК України як вірогідні установники управління майном [6, с. 158].

Отже, аналізуючи главу 70 ЦК України, договір управління майном містить чимало положень, які схожі з договором на управління спадщиною, проте чимало положень ми не можемо застосувати у зв'язку зі спеціальною правовою природою таких відносин, зокрема, це стосується суб'єктного складу, визначення строку, ціни такого дого-

вору та ін., а також це пов'язано з тим, що такий договір укладається на користь третіх осіб – спадкоємців, на яких будуть покладатися витрати, пов'язані з утриманням та управлінням такою спадщиною, пропорційно до частки в спадщині.

Передбачивши можливість укладення такого договору, законодавець чітко не визначив його правової природи. З огляду на це, доцільно як визначити саме поняття договору на управління спадщиною, так і розкрити його правову природу.

Згідно зі ст. 1285 ЦК України під договором на управління спадщиною запропоновано розуміти домовленість, відповідно до якої нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – уповноважена на це посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування (установник управління спадщиною), зобов'язується передати на певний строк спадкове майно в управління з метою утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій, спрямованих на підтримання спадкового майна в належному стані, а друга сторона (управитель спадщини) зобов'язується за плату здійснювати управління спадковим майном від свого імені та в інтересах спадкоємців (вигодонабувачів).

Під час визначення істотних умов договору на управління спадщиною треба керуватися положеннями ст. 638 ЦК України, яка зараховує до них умови про предмет договору, умови, які визначені законом як істотні або які є необхідними для договорів цього виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї зі сторін має бути досягнуто згоди [9]. З огляду на це та враховуючи запропоноване визначення поняття договору на управління спадщиною, можемо виокремити такі істотні умови цього договору, як предмет договору на управління спадщиною; розмір та форма плати за управління спадковим майном; строк управління спадковим майном; обов'язки управителя та межі здійснення прав щодо управління спадковим майном.

Уважаємо, що предметом договору на управління спадщиною може бути будь-яке майно, яке входить до складу спадщини та потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій, спрямованих на підтримання спадкового майна в належному стані.

Розмір плати за управління спадщиною складається з витрат, пов'язаних із здійсненням управління спадщиною, та витрат, пов'язаних із платою за виконання повноважень управителя спадкового майна. Відшкодування витрат покладається на вигодонабувачів (спадкоємців) та здійснюється за рахунок спадкового майна відповідно до їхньої частки в спадщині, а в разі визнання спадщини відумерлою – на орган місцевого самоврядування.

Уважаємо, що для належного виконання зобов'язань управителем спадщини договір на управління спадщиною повинен укладатися в простій письмовій формі, а якщо об'єктом спадкування є нерухоме майно, то такий договір повинен підлягати нотаріальному посвідченню.

Договір на управління спадщиною припиняється в разі закінчення строку на прийняття спадщини, прийняття спадщини всіма спадкоємцями, набрання законної сили рішенням суду про визнання спадщини відумерлою. У разі відсутності спадкоємців за законом і за заповітом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття спадщини жодним зі спадкоємців, а також відмови від її прийняття укладений договір на управління спадщиною діє до ухвалення судом рішення про визнання спадщини відумерлою.

Більшість іноземних держав не передбачає укладання спеціального договору на управління спадщиною, а ці питання вирішує в спосіб покладення повноважень щодо управління спадщиною на суд чи спеціально призначених осіб, як-от адміністратор спадщини, управитель спадщиною, спеціальні органи держави. Щодо можливості управління чи розпорядження таким майном, якщо воно

швидко псується або потребує догляду чи утримання, то законодавство іноземних держав наділяє таких осіб правом самостійно або за погодженням із судом, укладати різні види договорів (наприклад, зберігання, купівлі-продажу тощо).

Різне правове регулювання питань управління спадщиною в державах спричиняє виникнення колізій у сфері міжнародного спадкування. Тому виникає питання, пов'язане із застосовним правом щодо управління майном, якщо воно розміщується на території іноземної держави.

Закон України «Про міжнародне приватне право» і законодавство у сфері міжнародного приватного права більшості держав не містить спеціальних колізійних прив'язок, які будуть визначати право, яке застосовується до статусу управителя майном, визнання його повноважень та управління таким спадковим майном. Уважаємо, що питання, пов'язані з призначенням управителя спадщиною та його повноваженнями, мають підпорядковуватися праву держави, що застосовується до спадкування. При цьому може застосовуватися колізійна прив'язка до права держави місця знаходження майна, щодо якого вимагається вчинення певних дій управителем спадщини. Здійснення управителем повноважень щодо управління майном не має порушувати права держави, яке застосовується до питань спадкування загалом.

В умовах співіснування різних матеріальних систем управління спадщиною та з метою спрощення порядку міжнародного адміністрування рухомого спадкового майна 2 жовтня 1973 року затверджена Гаазька конвенція про міжнародне управління спадковим майном [3]. Цю конвенцію підписали такі держави, як Італія, Туреччина, Словаччина, Великобританія, Люксембург, Чеська Республіка, Португалія та Нідерланди, проте вона набула чинності лише у відносинах між Португалією, Чехією та Словаччиною.

Цією конвенцією передбачено запровадження «міжнародного посвідчення адміністратора спадщини», яким підтверджувалися повноваження компетентної особи щодо управління рухомим майном, яке входить до складу спадщини. Конвенцією передбачено форму такого посвідчення, умови визнання посвідчень у державі їх пред'явлення, підстави відмови у їх визнанні та закріплено положення, що порядок його видачі має регулюватися національним законодавством держави звичайного місця проживання спадкодавця. Проте питання колізійного регулювання управління спадщиною конвенція не регулює.

Нині колізійні норми, які застосовуються до регулювання питань призначення управителя спадщиною та визначення його повноважень, передбачені Регламентом ЄС № 650/2012 [2]. Застосування таких норм обмежується лише відносинами щодо управління спадщиною між державами-членами Європейського Союзу.

Відповідно до ст. 29 Регламентом ЄС №650/2012 у тих випадках, коли призначення управителя над спадковим майном є обов'язковим або обов'язковим на вимогу в рамках законів тієї держави-члена Європейського Союзу, до компетенції судів якої входить винесення рішень про спадкування відповідно до Регламенту, а право, яке застосовується до спадкування, є іноземним правом, суди цієї держави-члена Європейського Союзу можуть призначити одного або кількох управителів спадщиною в рамках свого внутрішнього права за умови дотримання правил, передбачених ст. 29 Регламенту. Управителі спадщиною, призначені в такий спосіб, є особами, вповноваженими виконати волю покійного та/або управляти спадковим майном відповідно до права, яке застосовується до спадкування загалом. У тих випадках, коли законом не передбачена можливість управління спадковим майном особою, яка не є вигодонабувачем, суди держави-члена Європейського Союзу, де необхідно назначити управителя над спадковим майном, можуть назначити управителем третю сторону відповідно до свого власного права, якщо того вима-

гає та якщо існує серйозний конфлікт інтересів між вигодонабувачами чи між вигодонабувачами і кредиторами або іншими особами, які гарантували оплату боргів покійного, наявних розбіжностей думок між вигодонабувачами щодо розпорядження спадковим майном або наявність проблем, пов'язаних із розпорядженням майном з огляду на особливі властивості такого майна.

Призначений відповідно до правил Регламенту ЄС № 650/2012 управитель спадщиною є єдиною особою, яка наділена повноваженнями виконувати обов'язки, пов'язані з управлінням спадщиною. Свої повноваження така особа здійснює відповідно до права, яке застосовується до спадкування загалом. Проте суд, який займається питаннями призначення управителя спадщиною за своїм рішенням, може вказати на особливі умови здійснення таких повноважень відповідно до права, яке застосовується до спадкування.

У випадках, коли право, що є застосовним до питань спадкування, не надає достатніх повноважень для збереження майна або для захисту прав кредиторів чи інших осіб, які гарантували сплату боргів покійного, суд, який займався призначенням управителя, може винести рішення і дозволити управителю спадкового майна здійснити повноваження, передбачені на цей випадок через застосування його власного права. Також суд у своєму рішенні може зазначити особливі умови здійснення таких повноважень відповідно до цього права. Проте під час здійснення таких повноважень управитель спадщини має виявити повагу до права, яке застосовується до спадкування, з питань, які стосуються передання права власності на спадкове майно, грошових зобов'язань спадкодавця, прав вигодонабувачів, включаючи, якщо це застосовно, право на прийняття чи відмову від прийняття спадщини, а також повноважень виконавця волі покійного, якщо це можливо.

Також, як виняток, у тих випадках, коли право, яке застосовується до спадкування, є правом третьої держави, суд може винести рішення наділити таких управителів усіма повноваженнями щодо управління спадковим майном, передбаченими законами тієї держави-члена Європейського Союзу, у якій вони призначені як управителі. Однак під час здійснення таких повноважень управителі спадковим майном мають виявляти повагу, зокрема, до вибору вигодонабувачів і їхніх спадкових прав, включаючи право на обов'язкову частку в спадщині чи право вимоги на майно, а також до спадкоємців згідно з правом, яке застосовується до спадкування.

З огляду на аналіз ст. 29 Регламенту ЄС № 650/2012, можемо зробити висновок, що питання, пов'язані з процедурою призначення управителя, будуть вирішуватися відповідно до права держави суду, який призначає такого управителя, а питання, пов'язані зі здійснення управління спадковим майном та повноваженнями управителя щодо управління спадщиною, будуть вирішуватися відповідно до права держави, яке застосовується до спадкування загалом, а саме права держави, в якій спадкодавець мав місце постійного проживання, або права держави громадянства спадкодавця (у випадках, передбачених Регламентом). Проте у випадках, коли право, яке застосовується до спадкування, не надає достатніх повноважень для збереження майна або захисту прав кредиторів чи інших осіб, суд може дозволити застосовувати в таких випадках право держави-управителя спадщиною за умови, що управитель буде виявляти повагу до права держави, яке застосовується до питань спадкування. У випадках, коли правом, яке застосовується до спадкування, виявиться право третьої держави, до питань визначення повноважень управителя спадщиною застосовним буде право тієї держави-члена ЄС, де таку особу призначають. Але в будь-якому разі, якщо відбувається відхід від застосування права держави, яке застосовується до спадкування, суд, що виносить рішення на користь застосування іншої прив'язки,

має на меті, наскільки це можливо, не порушити право, що застосовується до спадкування.

На думку коментаторів ст. 29 Регламенту ЄС № 650/2012, в окремих випадках суд, який призначає управителя, може встановити деякі особливі умови виконання повноважень управителя спадщиною чи «залишкове» застосування *lex fori*. Відповідно до п. 44 Регламенту ЄС № 650/2012 такі «залишкові повноваження» охоплюють перелік спадкового майна та боргів у складі спадщини, звернення з вимогами щодо вжиття тимчасових, захисних чи інших заходів, спрямованих на збереження майна, яке входить до складу спадщини. Проте в таких випадках питання, пов'язані з переданням спадкового майна, відповідальність за зобов'язаннями та правами бенефіціарів продовжують регулюватися правом, що застосовується до спадкування. На практиці це означає, що перш ніж вчинити дії, пов'язані з відчуженням спадкового майна чи виконанням умов заповідального відказу, управитель спадщиною має дотримуватися чітких приписів права держави, що застосовується до спадкування, і отримати законний дозвіл, який вимагається таким правом щодо управління майном, яке розташоване на території держави, суд якої здійснив призначення [1, с. 426–427].

Повноваження управителя спадкового майна, на думку І.А. Діковської, необхідно підпорядковувати праву, що застосовується до спадкових відносин, оскільки необхідність укладення договору на управління спадщиною пов'язується з фактом відкриття спадщини. Без настання цього факту договір на управління спадщиною не має сенсу. За договором управитель здійснює управління саме спадковим майном. Його повноваження як управителя припиняються прийняттям спадщини. Попри те що управління спадщиною оформляється за допомогою договору, відносини, які виникають із нього, є частиною процесу спадкування. Так, повноваження управителя зручно регулювати тим же правом, яке застосовується до спадкування [5, с. 183].

Уважаємо, що думка І.А. Діковської є слушною, оскільки питання, пов'язані з призначенням управителя спадщиною та його повноваженнями, мають підпорядковуватися праву держави, що застосовується до спадкування. Крім права держави останнього місця проживання спадкодавця, до таких відносин може застосовуватися і право держави громадянства спадкодавця, якщо це передбачено в заповіті. Крім того, якщо спадкове майно, яке потребує утримання, догляду чи вчинення фактичних чи юридичних дій, розміщується на території іноземної держави, то можуть бути застосовними ці колізійні прив'язки, а також можливе застосування права іноземної держави щодо здійснення повноважень управителем спадщини. Уважаємо, що ці питання можна вирішити або в спосіб закріплення колізійної прив'язки до права дер-

жави місця знаходження майна, яке потребує вчинення певних дій управителем спадщини, або до права держави управителя спадщиною, якщо призначення управителя спадщиною відбулося на території іноземної держави. У першому і в другому випадках здійснення управителем повноважень щодо управління майном не має порушувати права, яке застосовується до питань спадкування загалом.

Висновки. На основі аналізу законодавства держав виділено два способи здійснення управління спадщиною, як-от укладення спеціального договору на управління спадщиною та покладення спеціальних повноважень щодо управління спадщиною на певну особу (осіб) чи спеціальні органи держави.

Звертається увага на те, що законодавець, передбачивши можливість укладення договору на управління спадщиною, не визначив ні поняття договору на управління спадщиною, ні його правової природи. З огляду на це, під договором на управління спадщиною запропоновано розуміти домовленість, відповідно до якої нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – уповноважена на це посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування (установник управління спадщиною), зобов'язується передати на певний строк спадкове майно в управління з метою утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій, спрямованих на підтримання спадкового майна в належному стані, а друга сторона (управитель спадщини) зобов'язується за плату здійснювати управління спадковим майном від свого імені та в інтересах спадкоємців (вигодонабувачів).

До істотних умов договору на управління спадщиною уналежно предмет договору; розмір та форму плати за управління спадковим майном; строк управління спадковим майном; обов'язки управителя та межі здійснення прав щодо управління спадковим майном.

Різні правові регулювання питань управління спадщиною в державах спричиняє виникнення колізій у сфері міжнародного спадкування. З огляду на це, вважаємо, що питання, пов'язані з призначенням управителя спадщиною та його повноваженнями, мають підпорядковуватися праву держави, що застосовується до спадкування загалом, або праву держави громадянства спадкодавця, якщо це безпосередньо передбачено в заповіті. Якщо спадкове майно, яке потребує утримання, догляду чи вчинення фактичних чи юридичних дій, розміщується на території іноземної держави, застосовним буде право держави місця знаходження майна, яке потребує вчинення певних дій управителем спадщини, або право держави управителя спадщиною, якщо призначення управителя спадщиною відбулося на території іноземної держави. У першому і в другому випадках здійснення управителем повноважень щодо управління майном не має порушувати права, яке застосовується до питань спадкування загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Contaldi, G., Article 29: Special Rules on the Appointment and Powers of an Administrator of the Estate in Certain Situations, in Calvo Caravaca, A. L., Davi, A., Mansel, H. P. (eds.), *The EU Succession Regulation Commentary*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016, 932 p.
2. Regulation (EU) № 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. *Official Journal of the European Union L 201*. 2012. 27 July. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:201:0107:0134:EN:PDF>
3. Гаазька конвенція про міжнародне управління спадковим майном від 02 жовтня 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_924#Text
4. Гражданский кодекс Республики Беларусь от 7 декабря 1998 года № 218-3. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=1013880#pos=5439;-60
5. Діковська І.А. Міжнародне спадкування у ЄС та Україні: напрями адаптації права України до права ЄС : монографія. Київ : Алерта, 2020. 304 с.
6. Некіт К.Г. Договір довірчого управління майном : порівняльно – правовий аналіз : монографія. Одеса : Вид. Букаєв В.В., 2012. 184 с.
7. Спадкове право : Нотаріат. *Адвокатура. Суд : науково-практичний посібник* / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса, О.М. Клименко, С.Я. Рабовська, Л.О. Кармаза та ін. ; за заг. ред. С.Я. Фурси. Київ : Видавець Фурса С.Я. ; КНТ, 2007. 1216 с.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № № 40-44, ст. 356.
9. Щодо практики укладання договорів на управління спадщиною : Лист Міністерства юстиції України № 31-32/1694 від 04.10.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1694323-05#Text>